

1. Granica chronologiczna epoki i jej nazwa

Czas trwania epoki przypada na przełom XIX i XX wieku w Polsce, rozpoczyna się wraz z początkiem lat 90 XIX wieku i trwa do 1918 r. (końca 1 wojny światowej i odzyskania przez Polskę niepodległości). Nazwa epoki zaistniała pod wieloma nazwami - nazwę „Młoda Polska” rozpowszechnił Artur Górski cyklem artykułów w Krakowskim czasopiśmie „Życie” w 1898r.

2. Inne nazwy epoki:

- **Neoromantyzm** – nazwa epoki łącząca jej osiągnięcia z romantyzmem, twórcy wracali do romantycznych motywów i sposobów obrazowania.
- **Modernizm** – nazwa epoki podkreślająca nowe prądy artystyczne.
- **Fin de siècle** – z języka francuskiego oznacza koniec wieku. Nazwa podkreśla schyłkowość epoki.
- **Dekadentyzm** – postawa charakterystyczna dla człowieka XIX wieku, przejawiająca się w niemocy, przekonaniu o zbliżającym się końcu świata, bezsilności. Dekadentyzm związany był z poczuciem zagrożenia spowodowanym postępem technicznym, głębokimi przemianami społecznymi, urbanizacją, poczuciem braku stabilizacji, zniszczeniem wartości moralnych, estetycznych, obyczajowych i społecznych.

3. Kierunki artystyczne epoki

- **Naturalizm** - kierunek w sztuce dążący do skrajnie realistycznego i autentycznego ukazania rzeczywistości łącznie z jego złymi stronami: nędzą, fizjologią i moralnym zepsuciem. W literaturze bywa ukazany naturalizm, jako życie człowieka podlegające prawom biologicznym.
- **Impresjonizm** - kierunek charakteryzujący się ukazywaniem ulotnej chwili, niepowtarzalnego wrażenia, oddziaływaniem na zmysły określanym mianem synestezji.
- **Ekspresjonizm** - kierunek polegający na wyrażaniu uczuć wewnętrznych – stąd operowanie mocnymi barwami, kontrastem i silnymi emocjami. Opisywaniu przeżyć wewnętrznych często towarzyszy deformacja rzeczywistości.
- **Symbolizm** - kierunek wyrażający się jedynie sugerowaniem rzeczywistości, pozostawiający możliwość wielu interpretacji. To nurt w sztuce głoszący, że niewyraźne można oddać za pomocą symbolu.

4. Kierunki filozoficzne

- **Filozofia Schopenhauera** - filozofia pesymistyczna głosząca, że życie człowieka jest pasmem cierpień, ludzie dążą do szczęścia ale nigdy go nie osiągną. Ból istnienia można złagodzić przez wyzbycie się pragnień (**nirwana**), współczucie do innych ludzi lub kontemplację sztuki.
- **Filozofia Nietzschego** - głosi kult nadczłowieka – silnej, doskonałej i potężnej jednostki, odrzucającej moralność chrześcijańską.
- **Filozofia Bergsona (intuicjonizm)** - poznanie świata jest możliwe dzięki intuicji. Świat jest dynamiczny, ulega ciągłym przemianom, a człowiek dzięki siłom witalnym jest aktywny i się rozwija

5. Analiza tekstów poezji młodopolskiej

- analiza utworu pt. „Koniec Wieku XIX”

Jest to wiersz programowy. Osoba mówiąca zwraca się do człowieka końca wieku z pytaniem o to, jaką postawę należy przyjąć w życiu. Sytuacja człowieka porównana jest np. do mrówki rzuconej na szyny, po których za chwilę ma przetoczyć się pociąg. Wiersz złożony jest z wielu pytań, co podkreśla beznadziejność opisywanej sytuacji. Młody człowiek końca wieku to dekadent, który nie może odnaleźć się w rzeczywistości, czuje się zgubiony i bezsilny. Nie znajduje odpowiedzi na postawione pytania, zwiesza głowę, milczy.

- analiza utworu pt. „Eviva l'arte!”

„Eviva l'arte!” to utwór, który jest odzwierciedleniem filozofii Schopenhauera. Osoba mówiąca wypowiada się w imieniu artystów, którzy uważają się za pariasów (osoba pogardzana, wykorzystywana; człowiek pozbawiony wszelkich praw, traktowany jako gorszy, często żyjący w nędzy; wyrzutek) w społeczeństwie. Sztuka jest dla nich jedyną wartością, życie zaś nie ma sensu. Sztuka gwarantuje artyście nieśmiertelność, w wierszu pojawił się motyw horacjański „Exegi Monumentum”.

- analiza utworu pt. „Melodia Mgieł Nocnych”

Wiersz powstał pod wpływem fascynacji przyrodą tatrzańską – Tetmajer opisuje konkretne miejsce – Czarny Staw Gąsienicowy określą porą, czyli nocą. Krajobraz nabiera cech niepowtarzalnych, opis jest uchwyceniem chwili – wpisuje się więc świetnie w tendencje impresjonistyczne. Autor łączy subtelne efekty barwne, dźwiękowe i zapachowe – wprowadza więc synestezję. Głównym motywem w wierszu są mgły poddane personifikacji (uosobieniu) – „tęczą bawią i wzajemnie uciszają”. W świetle tego utworu przyroda tatrzańska niepozostawia czytelnika obojętnym, a zachwyca go swą niepowtarzalnością.

- analiza utworu pt. „Krzak Dzikiej Róży w Ciemnych Smreczynach”

Podmiot mówiący opisuje górski krajobraz, szczególną uwagę zwracając na krzak dzikiej róży i limbę. Cykl składa się z IV sonetów, przy czym każdy opisuje to samo miejsce, ale inną porą dnia: sonet I opisuje poranek, II i III pory popołudniowe, natomiast IV wieczór. W każdym z sonetów dominuje malarskie postrzeganie rzeczywistości – główną rolę odgrywają barwy, które są typowym elementem również w tekstach impresjonistycznych. W utworze pojawiają się również delikatne dźwięki (szmery, szepty i zapachy) – opisywany krajobraz może być odbierany wszystkimi zmysłami. Limba przedstawiona jest jako spróchniała, „powalona tchnieniem burzy”, natomiast róża rozkwita czerwoną barwą. Zarówno limbie jak i róży nadane są pewne stany i uczucia (personifikacja/uosobienie). Są również symbolami – istnieje kilka, często przeciwstawnych interpretacji symboliki: róża może być symbolem życia, młodości, piękna, natomiast limba śmierci, starości, brzydoty.

- analiza utworu pt. „Kowal”

Sonet nawiązujący do filozofii Nietzschego. Tytułowy bohater wykuwa swoje serce, chce być jednostką wybitną, woli raczej zginąć, niż okazać się kimś słabym, wyraża niechęć wobec niemocy i ogólnie wartości dekadentkich.